

OPINII PRIVIND SEMNIFICAȚIA JURIDICĂ A EXPRESIEI „ACTELE DE STARE CIVILĂ”

De Anett Csakany

ABSTRACT

“Opinions about the legal significance of the phrase “civil status documents”

Although in the Romanian doctrine there are some monographs devoted to the legal issue of “civil status documents” and after the entry into force of the current civil code there is a special concern for systematic and thorough analysis of legal regulations established for this, however, can be seen the existence of issues still subject of doctrinal dispute. In summary, we consider, in particular, some terminological ambiguities about the nature of “authentic documents” of civil status certificates and the lack of a legal definition for civil status documents.

The proposed study is intended as a contribution to the logical-legal foundation of theoretical and normative solutions to these problems.

Keywords: civil status acts, civil status documents, civil status certificates, authentic documents.

În doctrină[1], expresia „acte de stare civilă” este analizată în două sensuri: ca „acte juridice de stare civilă”, adică manifestări sau acorduri de voințe (*negotium*) încheiate în scopul de a produce consecințe de stare civilă, și ca „înscrisuri doveditoare ale actelor juridice și faptelor de stare civilă” (*instrumentum probationem*)[2].

Referiri la „actele juridice de stare civilă” se regăsesc atât în Codul civil, cât și în Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă[3]. Astfel, spre exemplu, potrivit art. 98 C. civ., „starea civilă este dreptul persoanei de a se individualiza, în familie și societate, prin calități strict personale care decurg din *actele și faptele de stare civilă*” (s.n. - C.A.). De asemenea, în temeiul art. 5 alin. (1) din Legea nr. 119/1996, „înregistrarea *actelor și faptelor de stare civilă* și înscrierea mențiunilor se fac la cerere, pe baza declarației persoanei obligate la aceasta, sau din oficiu, în condițiile prevăzute de prezenta lege” (s.n. - C.A.).

Sunt „acte juridice de stare civilă”, spre exemplu, căsătoria și adopția. Într-adevăr, căsătoria se încheie prin „consimțământul viitorilor soți” [4], iar adopția, chiar dacă este încuviințată de către instanța de judecată [5], se întemeiază pe „consimțământul persoanelor prevăzute de lege” [6].

Includem în această categorie și alte „acte juridice” producătoare de efecte în planul stării civile a persoanei fizice, cum ar fi, spre exemplu, recunoașterea de filiație [7] și „desfacerea adopției” [8].

Cu titlu general, sunt „acte juridice de stare civilă” toate actele juridice care produc consecințe de „stare civilă”, indiferent de natura înscrisului prin care sunt constatate.

În schimb, art. 99 alin. (2) C. civ. se referă la „actele de stare civilă”, ca *instrumentum probationem*, adică la „înscrisuri” prin care sunt constatate acte juridice și fapte de stare civilă. În concret, potrivit acestuia, „actele de stare civilă sunt înscrisuri autentice...” (s.n. – C.A.). În același sens sunt și dispozițiile art. 1 teza I din Legea nr. 119/1996.

Art. 99 alin. (1) C. civ. și art. 2 din Legea nr. 119/1996 includ în categoria înscrisurilor de stare civilă (actelor de stare civilă), „actul de naștere”, „actul de căsătorie” și „actul de deces”.

În opinia noastră, sunt „acte de stare civilă” și alte înscrisuri prin care se constată acte juridice sau fapte de stare civilă, indiferent de natura autorității emitente (administrativă, notarială sau jurisdicțională). Cu titlu de exemplificare, evocăm „certificatul de divorț” [9], eliberat, în condițiile Codului civil, de ofițerul de stare civilă sau notarul public în cadrul procedurii divorțului prin acordul soților pe cale administrativă, respectiv prin procedură notarială (art. 375-378 C. civ.), și „hotărârile judecătorești” prin care sunt soluționate acțiuni de stare civilă. Astfel, spre exemplu, „certificatul de divorț”, în esență, constată „acordul soților” pentru desfacerea căsătoriei, adică, de fapt, un „act juridic de stare civilă”. În același sens poate fi analizată, spre exemplu, și hotărârea judecătorească prin care este admisă acțiunea în contestarea filiației, în condițiile art. 421 C. civ, sau de desfacere a adopției la cererea adoptatorului sau a adoptatului, conform art. 477, respectiv art. 678 C. civ.

Ca înscrisuri doveditoare ale actelor juridice și faptelor de stare civilă, „actele de naștere, de căsătorie și de deces se întocmesc în registrele de stare civilă...”, potrivit art. 2 alin. (1) din Legea nr. 119/1996. După cum sugestiv s-a exprimat doctrina, în fond, actul de stare civilă (înscrisul de stare civilă) este „fila din registrul de stare civilă” completată de ofițerul de stare civilă [10].

În opinia noastră, pentru a fi în consens cu „rolul lor juridic”, dar și pentru a realiza o distincție tranșantă între cele „două categorii de acte de stare civilă”, rămâne de analizat dacă, *de lege ferenda*, nu ar fi oportun ca primele să fie denumite, pur și simplu, „acte de stare civilă”, iar secunde „înscrisuri de stare civilă”. Astfel, spre exemplu, art. 12 Legea nr. 119/1996 ar putea fi reformulat în sensul că „starea civilă se dovedește cu înscrisurile întocmite în registrele de stare civilă, precum și cu certificatele de stare civilă eliberate pe baza acestora”.

1. *Definiția actelor de stare civilă* (înscrisurilor de stare civilă). Pentru a contura o definiție a actelor de stare civilă, considerăm că ar trebui avute în vedere dispozițiile legale prezentate în cele ce urmează.

În primul rând, reiterăm că, în temeiul art. 99 C. civ., „starea civilă se dovedește prin actele de naștere, de căsătorie și deces întocmite, potrivit legii, în registrele de stare civilă, precum și prin certificatele de stare civilă eliberate pe baza acestora” (s.n. – C.A.). De asemenea, potrivit art. 12 din Legea nr. 119/1996, „starea civilă se dovedește cu actele întocmite în registrele de stare civilă, precum și cu certificatele de stare civilă eliberate pe baza acestora” (s.n. – C.A.)^[11].

Deci, ambele texte, referindu-se la „dovedirea stării civile” cu ajutorul „actelor și certificatelor de stare civilă”, au în vedere „înscrisurile de stare civilă” în care sunt consemnate acte juridice și fapte de stare civilă. Altfel spus, cele două texte stabilesc „rolul actelor și certificatelor de stare civilă”, de a dovedi starea civilă a persoanei fizice, și „locul” în care acestea sunt întocmite, adică în registrele de stare civilă^[12].

În al doilea rând, art. 1 teza I din Legea nr. 119/1996 dispune că „actele de stare civilă sunt înscrisuri autentice prin care se dovedește nașterea, căsătoria sau decesul unei persoane”. Deci, acest text stabilește „puterea probatorie” înscrisurilor de stare civilă și „obiectul probațiunii”.

Fiind în prezența unor „înscrisuri autentice”, alături de dispozițiile art. 1 și urm. din Legea nr. 119/1996, sunt incidente corespunzător și prevederile 99 alin. (2) C. civ., precum și cele ale art. 269-271 C. pr. civ. referitoare la „înscrisul autentic”. Astfel, în temeiul art. 99 alin. (2) C. civ., „actele de stare civilă sunt înscrisuri autentice și fac dovada, până la înscrierea în fals, pentru ceea ce reprezintă constatările personale ale ofițerului de stare civilă și, până la proba contrară, pentru celelalte mențiuni”. În schimb, în temeiul art. 270 C. pr. civ., „înscrisul autentic face deplină dovadă, față de orice persoană, până la declararea sa ca fals, cu privire la constatările făcute personal de către cel care a autentificat înscrisul, în condițiile legii” [alin. (1)]. „Declarațiile părților cuprinse în înscrisul autentic fac dovadă, până la proba contrară, atât între părți, cât și față de oricare alte persoane” [alin. (2)].

Sub aspectul „forței probatorii”, comparând dispozițiile art. 99 alin. (2) C. civ. cu cele ale art. 270 alin. (1) și (2) C. pr. civ., observăm unele asemănări, dar și deosebiri importante.

În concret, atât art. 99 alin. (2) C. civ., cât și art. 270 alin. (1) C. pr. civ. prevăd că înscrisul autentic face „dovada până la înscrierea în fals”.

Dat fiind contextul special în care este plasat art. 99 alin. (2) C. civ., acesta are în vedere doar „constatările personale ale ofițerului de stare civilă”. În schimb, art. 270 alin. (1) C. pr. civ. se referă generic la „constatările făcute personal de către cel care a autentificat înscrisul”. Acesta poate fi ofițerul de stare civilă, funcționarul sau notarul public.

Cât privește „opozabilitatea autenticității înscrisului”, numai art. 270 alin. (1) C. pr. civ. evocă „orice persoană”. În schimb, art. 99 alin. (2) C. civ. nu prevede nimic în acest sens. Cu toate acestea, și acest text este opozabil oricărei persoane, fiindcă, de principiu, în lipsa unor dispoziții legale contrare, normele legale sunt „opozabile *erga omnes*”.

În sfârșit, observăm că și „dovada până la proba contrarie” este reglementată diferit. Astfel, art. 99 alin. (2) C. civ. se referă generic la „celelalte mențiuni”, iar art. 270 alin. (2) C. pr. civ. exclusiv la „declarațiile părților cuprinse în înscrisul autentic”. Se poate aprecia că, paradoxal, art. 99 alin. (2) C. civ., deși este plasat într-un „context special”, cuprinde „aspecte de aplicabilitate generală”, iar art. 270 C. pr. civ., cu toate că este situat într-un „context general”, prezintă unele „aspecte de aplicabilitate specială”.

Evident, această manieră de reglementare este de natură să genereze interpretări doctrinare diverse și soluții jurisprudențiale neunitare. Față de această situație, considerăm oportună intervenția legiuitorului. Astfel, textul art. 270 alin. (1) C. pr. civ. ar trebui păstrat cu același conținut. În schimb, alin. (2) ar trebui modificat, în sensul că „celelalte constatări fac dovada, până la proba contrară, atât între părți, cât și față de orice alte persoane”. În sfârșit, art. 99 alin. (2) C. civ., dacă va fi menținut, ar trebui modificat, în sensul că „înscrisurile de stare civilă sunt autentice și fac dovada în condițiile legii”. În acest fel, sub aspectul forței probatorii, implicit, s-ar face trimitere la art. 270 alin. (2) C. pr. civ.

În al treilea rând, „întocmirea actelor de stare civilă” este de competența exclusivă a „ofițerilor de stare civilă”. În acest sens poate fi interpretat art. 3 alin. (1) din Legea nr. 119/1996. Într-adevăr, după ce art. 1, respectiv art. 2 stabilesc „natura”, „scopul” și „locul întocmirii” actelor de stare civilă, art. 3 alin. (1) prevede „autoritățile și persoanele” abilitate să îndeplinească „atribuții de stare civilă”, între care sunt enumerați și „ofițerii de stare civilă”. Mai mult, această competență a ofițerilor de stare civilă rezultă implicit și fără echivoc din interpretarea art. 3 alin. (4) teza I din Legea nr. 119/1996. Astfel, potrivit acestuia, „ofițerul de stare civilă nu poate întocmi acte de stare civilă când este parte sau declarant”. De asemenea, același lucru se deduce și din alte texte ale Legii nr. 119/1996, precum art. 6, art. 7 și art. 9[13].

Față de aceste „precizări normative”, definim actele de stare civilă (înscrisurile de stare civilă) ca fiind „înscrisuri autentice întocmite, în condițiile legii, de ofițerii de stare civilă, în registrele de stare civilă, în scopul dovedirii actelor juridice și faptelor de stare civilă ale persoanei fizice” [14].

2. *Natura juridică a actelor de stare civilă* (înscrisurilor de stare civilă). Tradițional, în doctrina de specialitate se susține că actele de stare civilă au o „natură juridică complexă”, care ar trebui analizată atât din punct de vedere al dreptului civil, cât și al dreptului administrativ [15].

Din punctul de vedere al dreptului civil, se susține că actele de stare civilă sunt „acte autentice”. În schimb, din punctul de vedere al dreptului administrativ, s-a apreciat că acestea sunt „înregistrări doveditoare ale actelor administrative” săvârșite cu ocazia înregistrărilor de stare civilă[16].

În ceea ce ne privește, considerăm că se impun unele nuanțări.

Concluzia că actele de stare civilă au „natură civilă”, doar fiindcă sunt „înregistrări autentice”, este discutabilă. Într-adevăr, această teză acreditează ideea că numai „actele civile” pot fi „înregistrări autentice”. În realitate, sunt înregistrări autentice acelea care sunt declarate *expressis verbis* astfel de lege[17] și cele care întrunesc cerințele stipulate de art. 269 alin. (1) teza I C. pr. civ., indiferent că au sau nu natură civilă. Astfel, în temeiul art. 269 alin. (1) C. pr. civ., „înscrisul autentic este înscrisul întocmit sau, după caz, primit și autentificat de o autoritate publică, de notarul public sau de către o altă persoană investită de stat cu autoritate publică, în forma și condițiile stabilite de lege”. Observăm că textul se referă la „înscris” fără să facă distincție în legătură cu natura lui juridică.

În realitate, „caracterul autentic” al înscrisurilor, în general, și al celor de stare civilă, în special, privește doar „forța lor probatorie” și, nicidecum „natura juridică” a acestora.

În ceea ce privește „natura administrativă”, de asemenea, apreciem discutabilă concluzia doctrinară. Astfel, potrivit art. 5 alin. (1) din Legea nr. 119/1996, „înregistrarea actelor și faptelor de stare civilă și înscrierea mențiunilor se fac la cerere, pe baza declarației persoanei obligate la aceasta, sau din oficiu, în condițiile prevăzute de prezenta lege” (s.n. – C.A.). Practic, ofițerul de stare civilă, întocmind un act de stare civilă, execută doar o „operațiune de înregistrare” în registrul de stare civilă a unui act juridic sau a unui fapt de stare civilă, fără să aibă libertatea de a-și manifesta voința în acest sens ori în legătură cu „conținutul” actului. De fapt, sub acest aspect, în temeiul art. 9 alin. (2) din Legea nr. 119/1996, „în cazul în care ofițerul de stare civilă refuză să *întocmească* un act sau să înscrie o mențiune ce intră în atribuțiile sale, persoana nemulțumită poate sesiza judecătoria în raza căreia domiciliază” (s.n. – C.A.). Evident, dacă am fi în prezența unui „act administrativ”, acest refuz ar trebui atacat prin promovarea „acțiunii în contencios administrativ”, în condițiile art. 1 și urm. din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004[18] și, nicidecum în cele ale dreptului comun.

Mai mult, Legea nr. 119/1996, referindu-se la „actele de stare civilă”, utilizează termenii „întocmire”[19] sau „înregistrare”[20], termeni specifici „operațiunilor tehnice” și, nicidecum „manifestărilor de voință”, adică actelor juridice.

De asemenea, art. 6 alin. (2) din Legea nr. 119/1996 instituie obligația semnării actului de stare civilă atât de ofițerul de stare civilă, cât și de declarant. Evident, actul administrativ, fiind esențialmente unilateral, poartă exclusiv semnătura funcționarului care l-a întocmit.

În realitate, actele de stare civile sunt, așa cum le declară art. 1 teza I din Legea nr. 119/1996, „înscrieri autentice”. Fiind doar „înscrieri”, acestea nu sunt de natură să genereze, să modifice ori să stingă raporturi juridice, efect specific „actelor juridice”, indiferent de natura lor, ci doar să dovedească „acte juridice sau fapte de stare civilă”, adică raporturi juridice preexistente. De fapt, după cum am precizat deja, „rolul exclusiv probatoriu” al actelor de stare civilă (ca *instrumentum probationem*) este prevăzut *expressis verbis* de art. 1 teza I din Legea nr. 119/1996.

3. *Actele și certificatele de stare civilă*. De principiu, se pune problema „utilității practice” a „certificatelor de stare civilă”. Într-adevăr, din moment ce starea civilă se dovedește, în primul rând, cu ajutorul „actelor de stare civilă” (înscrierile de stare civilă), apare inutil să se confere această calitate și unor „înscrieri subsidiare”.

Fundamentul acestei soluții normative este relativ simplu.

Astfel, după cum s-a sesizat în doctrină, în fapt, actul de stare civilă este o „filă din registrul de stare civilă”. Într-adevăr, potrivit art. 2 alin. (1) din Legea nr. 119/1996, „actele de stare civilă se întocmesc în registrele de stare civilă în două exemplare, ambele originale”. Într-o exprimare plastică, chiar dacă este „întocmit”, actul de stare civilă „rămâne în registrul de stare civilă” din care nu poate fi „detașat”. Pe cale de consecință, ori de câte ori persoana sau instituția interesată are nevoie să facă dovada actelor juridice și faptelor consemnate în actul de stare civilă ar trebui să i se pună la dispoziție registrul actelor de stare civilă în care acestea sunt consemnate. Evident, din punct de vedere practic, este dificil și chiar imposibil ca registrul respectiv să poată fi remis, în același timp, tuturor persoanelor și instituțiilor interesate.

Pentru aceste motive, s-a adoptat soluția eliberării, pe baza actului de stare civilă, a „certificatului de stare civilă”. În concret, potrivit art. 10 din Legea nr. 119/1996, „pe baza actelor de stare civilă se eliberează certificate de naștere și de căsătorie titularilor sau reprezentanților legali ai acestora, iar certificatele de deces membrilor familiei sau altor persoane îndreptățite” [alin. (1) teza I]. „În cazul în care certificatul de stare civilă nu a fost eliberat la data întocmirii actului, eliberarea acestuia se face la cererea scrisă a persoanei îndreptățite” [alin. (2)].

Pe de altă parte, unii autori consideră că actele de stare civilă, privite ca înscrieri doveditoare ale stării civile, sunt susceptibile de un „înțeles larg”, în sensul că acestea cuprind „atât cele trei acte de stare civilă, cât și certificatele eliberate pe baza lor și duplicatele de pe acestea din urmă” [21].

În acord cu alți autori [22], considerăm că această teză excede realității normative. Astfel, numeroase texte legale fac distincție între „actele de stare civilă” și „certificatele de stare civilă” [23]. De asemenea, fiindcă certificatele de stare civilă se eliberează „pe baza actelor de stare civilă”, raportul dintre cele două categorii de înscrieri este unul de accesoriolate, sintetizat în expresia *accessorium sequitur*

principale. Mai mult, în doctrină au fost evidențiate unele deosebiri între regimul juridic al actelor de stare civilă și cel al certificatelor de stare civilă[24].

În primul rând, certificatele de stare civilă nu sunt „copii” sau „dublate” ale actelor de stare civilă, ci „înscrisuri” în care sunt consemnate date ce trebuie să corespundă cu cele din actul pe baza căruia a fost eliberat. Această concluzie rezultă cu puterea evidenței din dispozițiile art. 10 alin. (1) din Legea nr. 119/1996, care prevăd că certificatele de stare civilă se eliberează „pe baza actelor de stare civilă”. De asemenea, concluzia este susținută și de art. 11 alin. (2) din Legea nr. 119/1996. Într-adevăr, în temeiul acestuia, „în cazul în care autoritățile investite cu atribuții de stare civilă constată că unele date din cuprinsul unui certificat de stare civilă nu corespund cu cele din actul pe baza căruia a fost eliberat, certificatul se reține...” (s.n. – C.A.).

În al doilea rând, chiar dacă legea nu prevede în mod expres, implicit, impune ca certificatele de stare civilă să fie în concordanță cu actele de stare civilă pe baza cărora au fost întocmite. În acest sens, sunt lipsite de echivoc dispozițiile art. 11 alin. (2) din Legea nr. 119/1996, evocate anterior.

În al treilea rând, datorită raportului de accesorialitate în care se află, modificarea sau anularea unui act de stare civilă presupune, în mod obiectiv, și anularea sau modificarea certificatului de stare civilă corespunzător, conform principiului *accessorium sequitur principale*. În schimb, reciproca nu este valabilă.

În al patrulea rând, rectificarea actelor de stare civilă se realizează după o procedură diferită de cea prevăzută pentru rectificarea certificatelor de stare civilă. În concret, potrivit art. 58 alin. (1) din Legea nr. 119/1996, „rectificarea actelor de stare civilă și a mențiunilor înscrise pe marginea acestora se face în temeiul dispoziției primarului unității administrativ-teritoriale care are în păstrare actul de stare civilă, din oficiu sau la cererea persoanei interesate, cu avizul prealabil al serviciului public comunitar județean de evidență a persoanei”. În schimb, în cazul certificatelor de stare civilă care conțin greșeli (neconcordanțe cu datele înscrise în actele de stare civilă), acestea se rețin de autoritățile cu atribuții de stare civilă și este sesizat serviciul public comunitar local de evidență a persoanelor sau, după caz, ofițerul de stare civilă din cadrul primăriei unității administrativ-teritoriale competente, în vederea anulării și eliberării unui nou certificat, conform art. 11 alin. (2) din Legea nr. 119/1996 și art. 157 din Metodologia cu privire la aplicarea unitară a dispozițiilor în materie de stare civilă[25].

În al cincilea rând, în cazul pierderii sau distrugerii actelor, respectiv a certificatelor de stare civilă, de asemenea, procedura este diferită. Astfel, în cazul în care registrul de stare civilă, în care a fost întocmit un act de stare civilă, este pierdut sau distrus, se procedează la „reconstituirea” acestuia conform unei „proceduri administrative”, prevăzută de art. 54 din Legea nr. 119/1996 și art. 121-124 din Metodologie. În schimb, în cazul în care a fost pierdut sau distrus un certificat de stare civilă, persoanei interesate i se eliberează, la cerere, un nou certificat, în condițiile art. 155 din Metodologie.

Cât privește „rolul probatoriu” al „certificatelor de stare civilă”, acesta este evocat, alături de cel al actelor de stare civilă, de art. 99 C. civ. și art. 12 din Legea nr. 119/1996.

Cu toate acestea, art. 1 teza I din Legea nr. 119/1996 declară *expressis verbis* autentice numai actele de stare civilă (înscrisurile de stare civilă), nu și certificatele de stare civilă. Drept urmare, în doctrină, calitatea de „înscrisuri autentice” a certificatelor de stare civilă este controversată.

Într-o încercare de a soluționa această problemă, unii autori consideră că certificatele de stare civilă pot fi considerate „extrase” după actele de stare civilă[26]. Pe cale de consecință, sub aspect probatoriu, acestea ar trebui supuse dispozițiilor, art. 286 alin. (5) C. pr. civ. Astfel, în temeiul acestora, „*extrasele* sau copiile parțiale fac dovada ca și copiile integrale sau copiile asimilate acestora, însă numai pentru partea din înscrisul original pe care o reproduc” (teza I); „în cazul în care sunt contestate, iar originalul este imposibil să fie prezentat, instanța are dreptul să aprecieze, în limitele prevăzute la alin. (3) și (4), în ce măsură partea din original, reprodusă în extras, poate fi socotită ca având putere doveditoare, independent de părțile din original care nu au fost reproduse” [teza a II-a] (s.n. – C.A.).

În ceea ce ne privește, considerăm că certificatele de stare civilă pot fi încadrate în categoria „înscrisurilor autentice”, prevăzute generic de art. 269 alin. (1) teza I C. pr. civ. Într-adevăr, reiterăm că, potrivit acestui text, un înscris, pentru a fi considerat „autentic”, trebuie să întrunească cumulativ două cerințe esențiale: să fie întocmit sau, după caz, primit și autentificat de o autoritate publică, de notarul public sau de către o altă persoană investită de stat cu autoritate publică; să fie întocmit în forma și condițiile stabilite de lege. Evident, analiza chiar sumară a dispozițiilor Legii nr. 119/1996, consacrate certificatelor de stare civilă (art. 10-11), denotă că acestea întrunesc ambele cerințe prevăzute de art. 269 alin. (1) teza I C. pr. civ. pentru înscrisurile autentice.

Cu toate acestea, art. 10 și 11 din Legea nr. 119/1996 cuprinde o impardonabilă omisiune. Astfel, nu poate fi identificată o normă care să prevadă *expressis verbis* „persoana” abilitată să întocmească certificatul de stare civilă. Împrejurarea că acesta este întocmit de ofițerul de stare civilă poate fi dedusă doar implicit, mai ales, din conținutul normativ al art. 10 din Legea nr. 119/1996. Oricum, pentru evitarea interpretărilor diverse pe această temă, sugerăm legiuitorului ca, *de lege ferenda* să modifice art. 10 alin. (1) din Legea nr. 119/1996 în sensul că „pe baza actelor de stare civilă, ofițerul de stare civilă întocmește și eliberează certificate de naștere și de...”.

De asemenea, pentru evitarea interpretărilor diverse pe tema forței probatorii a certificatelor de stare civilă, considerăm oportun ca, *de lege ferenda*, să fie modificat art. 1 alin. (1) teza I din Legea nr. 119/1996, în sensul că „înscrisurile de stare civilă și certificatele de stare civilă eliberate pe baza lor sunt înscrisuri autentice prin care se dovedesc nașterea, căsătoria sau decesul unei persoane”.

4. *Concluzii.* Analiza aspectelor care fac obiectul studiului de față relevă că, în mare măsură, interpretările doctrinare diverse sunt generate de existența unor inadvertențe sau lacune normative, care impun intervenția legiuitorului.

În primul rând, rămâne de analizat dacă normele juridice din domeniu nu ar trebui să facă distincție netă între „actele de stare civilă” și „înscrisurile de stare civilă”. Astfel, prin „acte de stare civilă” ar trebui să se înțeleagă manifestările sau acordurile de voințe producătoare de consecințe juridice în planul stării civile a persoanei fizice. În schimb, „înscrisurile de stare civilă” ar trebui să aibă semnificația de „înscrisuri autentice prin care se dovedesc actele și faptele de stare civilă”.

În al doilea rând, se impune existența unei „definiții legale” a înscrisurilor de stare civilă, eventual, în sensul că acestea sunt *înscrisuri autentice întocmite, în condițiile legii, de ofițerii de stare civilă în registrele de stare civilă, în scopul dovedirii actelor juridice și faptelor de stare civilă ale persoanei fizice.*

În al treilea rând, pentru eliminarea ambiguității în legătură cu persoana abilitată să întocmească și să elibereze înscrisuri de stare civilă, sugerăm legiuitorului ca, *de lege ferenda*, să modifice art. 10 alin. (1) din Legea nr. 119/1996, în sensul că „pe baza înscrisurilor de stare civilă, ofițerul de stare civilă întocmește și eliberează certificate de stare civilă”. De asemenea, pentru evitarea interpretărilor diverse pe tema forței probatorii a certificatelor de stare civilă, considerăm oportun ca, *de lege ferenda*, să fie modificat art. 1 alin. (1) teza I din Legea nr. 119/1996, în sensul că „înscrisurile de stare civilă și certificatele de stare civilă eliberate pe baza lor sunt înscrisuri autentice prin care se dovedesc nașterea, căsătoria sau decesul unei persoane”.

[1] A se vedea: I. Reghini, Ș. Diaconescu, *Persoana fizică, în Introducere în dreptul civil*, de I. Reghini, Ș. Diaconescu, P. Vasilescu, Ed. Hamangiu, București, 2013, p. 209; D. Lupulescu, *Actele de stare civilă*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1980, pp. 14 și 15; Gh. Penculescu, M. Anghene, *Regimul juridic al actelor de stare civilă*, Ed. Științifică, București, 1958, pp. 6 și 7.

[2] Chiar dacă nu suntem de acord cu această „dihotomie” unanim acceptată în doctrina din domeniu, pentru evitarea confuziilor, în continuare, în cuprinsul studiului, referirile la actele de stare civilă, ca *negotium*, se vor face, de regulă, cu ajutorul expresiei „acte juridice de stare civilă”, iar la actele de stare civilă, ca *instrumentum probationem*, cu expresia „acte de stare civilă”. În schimb, pentru „nașterea” „actelor juridice de stare civilă” vom utiliza verbul „a încheia”, iar a „actelor de stare civilă” verbul „a întocmi”.

[3] Legea nr. 119/1996 a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 282 din 11 noiembrie 1996 și, apoi, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 339 din 18 mai 2012, fiind ulterior modificată și completată. *Brevitatis causa*, pentru evitarea repetărilor și ușurința exprimărilor, în continuare, în cuprinsul studiului, referirile la normele Legii nr. 119/1996 se vor face, de regulă, fără indicarea actului normativ.

[4] A se vedea: art. 48 alin. (1) din Constituție; art. 258 alin. (1) și urm. C. civ. În context, semnalăm că, în doctrină, unii autori, evocând „încheierea căsătoriei”, se referă la „acordul

de voințe” al viitorilor soți (în acest sens, a se vedea I. Reghini, Ș. Diaconescu, *op. cit.*, p. 209). În ceea ce ne privește, în acord cu alte teze doctrinare, considerăm că o asemenea exprimare este într-un vădit dezacord cu dispozițiile art. 48 alin. (1) din Constituție și ale art. 258 alin. (1) C. civ., care pun doar condiția „consimțământului” la căsătorie și, nicidecum al „acordului de voințe” al viitorilor soți. Această situație normativă poate fi explicată prin faptul că, prin excepție de la dreptul comun, în cazul căsătoriei, „scopul”, ca element esențial al „voinței juridice”, este stabilit de legiuitor. Într-adevăr, potrivit celor două texte, scopul căsătoriei este „întemeierea unei familii”. Pe cale de consecință, dacă viitorii soți au în vedere un alt scop al căsătoriei decât cel stabilit imperativ de legiuitor, aceasta este lovită de nulitate absolută pentru fictivitate (simulație), conform art. 295 C. civ. (pentru unele detalii în acest sens, a se vedea T. Bodoașcă, A. Drăghici, I. Puie, I. Maftai, *Dreptul familiei*, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 30).

[5] A se vedea: 454 alin. (1) C. civ.; art. 47 și urm. din Legea nr. 273/2004 privind procedura adopției (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 557 din 23 iunie 2004 și, apoi, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 259 din 19 aprilie 2012, fiind ulterior modificată și completată).

[6] A se vedea: art. 463-468 C. civ.; art. 8 și urm. din Legea nr. 273/2004.

[7] A se vedea art. 416 alin. (1) C. civ.

[8] A se vedea art. 477 și 478 C. civ.

[9] În legătură cu „certificatul de divorț”, în doctrină, s-a exprimat opinia că acesta are natura unui „act administrativ *sui generis*”, dacă este eliberat de ofițerul de stare civilă, respectiv a unui „act notarial”, în cazul în care este eliberat de notarul public [în acest sens, a se vedea T. Bodoașcă, *Opinii referitoare la concursul dintre unele dispoziții ale Codului civil (Legea nr. 287/2009) și diverse reglementări din Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă*, în „Dreptul” nr. 7/2012, p. 15]. Alți autori, dimpotrivă, consideră că „certificatul de divorț” este un „înscris autentic” (în acest sens, a se vedea I. Reghini, Ș. Diaconescu, *op. cit.*, p. 213). În realitate, ambele opinii sunt corecte, însă incomplete. Astfel, sub aspectul „naturii juridice”, în cazul în care „certificatul de divorț” este eliberat de ofițerul de stare civilă, natura lui administrativă nu poate fi contestată, întrucât eliberarea acestuia are loc în cadrul unei „proceduri administrative” (art. 376 C. civ.) de către un funcționar public (ofițerul de stare civilă). În schimb, în situația în care „certificatul de divorț” este eliberat de „notarul public”, este urmată „procedura notarială”, evocată și de art. 12 lit. p) din Legea nr. 36/1995 a notarilor publici și activității notariale (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 92 din 16 mai 1995 și, apoi, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 444 din 18 iunie 2014, fiind ulterior modificată și completată). În schimb, ca „forță probantă”, certificatul de divorț îndeplinește toate cerințele stipulate de art. 269 alin. (1) teza I C. pr. civ. pentru a fi considerat „înscris autentic”, indiferent că este eliberat de ofițerul de stare civilă sau notarul public. Într-adevăr, în temeiul acestuia, „înscrisul autentic este înscrisul întocmit sau, după caz, primit și autentificat de o *autoritate publică*, de *notarul public* sau de către o altă persoană investită de stat cu autoritate publică, în *forma și condițiile stabilite de lege*” (s.n. – C.A.). Finalmente, calificarea „certificatului de divorț” ca fiind un „act administrativ *sui generis*” sau „act notarial” ține de „natura lui juridică”, iar considerarea acestuia ca „înscris autentic” este un aspect legat de „forța lui probatorie”.

[10] A se vedea M. Mureșan, A. Boar, Ș. Diaconescu, *Drept civil. Persoanele*, Ed. Cordial Lex, Cluj-Napoca, 1984, p. 77, citați de I. Reghini, Ș. Diaconescu, în *op. cit.*, p. 210.

[11] În context, exprimăm opinia că, prin raportare la dispozițiile art. 12 din Legea nr. 119/1996, prevederile art. 99 C. civ. sunt inutile. Astfel, cu excepția faptului că art. 99 C. civ. „nominalizează” actele de stare civilă, iar art. 12 din Legea nr. 119/1996 se referă doar „generic” la acestea, textele lor sunt identice. Sub acest aspect, art. 99 C. civ. face notă discordantă chiar cu caracterul de „drept comun” al dispozițiilor Codului civil „pentru toate domeniile la care se referă litera și spiritul dispozițiilor sale”, conform art. 2 alin. (2). De fapt, pentru aceleași motive, considerăm inutile toate dispozițiile Codului civil care se referă la „actele de stare civilă” (art. 98-103).

[12] La întocmirea actelor de stare civilă în registrele de stare civilă se referă și art. 2 alin. (1) din Legea nr. 119/1996.

[13] Facem precizarea că, în temeiul art. 3 alin. (3) din Legea nr. 119/1996, „primarii și șefii misiunilor diplomatice și ai oficiilor consulare de carieră ale României pot delega sau retrace, după caz, exercitarea atribuțiilor de ofițer de stare civilă viceprimarului, secretarului unității administrativ-teritoriale sau altor funcționari publici din aparatul propriu cu competență în acest domeniu, respectiv agentului diplomatic care îndeplinește funcții consulare sau unuia din funcționarii consulari”.

[14] În același sens, a se vedea D. Lupulescu, *op. cit.*, p. 14.

[15] A se vedea Gh. Beleiu, *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, Casa de editură și presă „Șansa” S.R.L., ediția a VI-a, revăzută și adăugită de M. Nicolae și P. Trușcă, București, 2000, pp. 381 și 382, citat de I. Reghini, Ș. Diaconescu, în *op. cit.*, p. 215; O. Ungureanu, C. Munteanu, *Drept civil. Persoanele în reglementarea noului Cod civil*, Ediția a 3-a, Ed. Hamangiu, 2015, p. 307.

[16] Se vedea Gh. Beleiu, *op. cit.*, pp. 381 și 382.

[17] Potrivit art. 269 alin. (2) C. pr. civ., „este, de asemenea, autentic orice alt înscris emis de către o autoritate publică și căruia legea îi conferă acest caracter (s.n. -C.A.).

[18] Legea nr. 554/2004 a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1154 din 7 decembrie 2004, fiind ulterior modificată și completată.

[19] A se vedea, spre exemplu, art. 1, art. 2 alin. (1), art. 3 alin. (4) și art. 6 alin. (2) din Legea nr. 119/1996.

[20] A se vedea, spre exemplu, art. 5 alin. (1) și art. 7 alin. (5) din Legea nr. 119/1996.

[21] A se vedea Gh. Beleiu, *op. cit.*, p. 381.

[22] A se vedea I. Reghini, Ș. Diaconescu, *op. cit.*, p. 212.

[23] A se vedea, spre exemplu, art. 98 C. civ., art. 10 și art. 11 din Legea nr. 119/1996.

[24] A se vedea I. Reghini, Ș. Diaconescu, *op. cit.*, pp. 214 și 215.

[25] Această Metodologie a fost aprobată prin H.G. nr. 64/2011 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 151 din 2 martie 2011). *Brevitatis causa*, pentru evitarea repetărilor și ușurința exprimărilor, în continuare, în cuprinsul studiului, referirile la „Metodologia cu privire la aplicarea unitară a dispozițiilor în materie de stare civilă” se vor face, de regulă, cu ajutorul termenului „Metodologia”.

[26] A se vedea I. Reghini, Ș. Diaconescu, *op. cit.*, p. 213.